

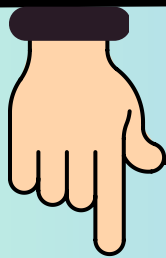
نوین گام

مرجع آموزش ابتدایی، دبیرستان و کنکور

ما توی این مسیر هواتون رو داریم

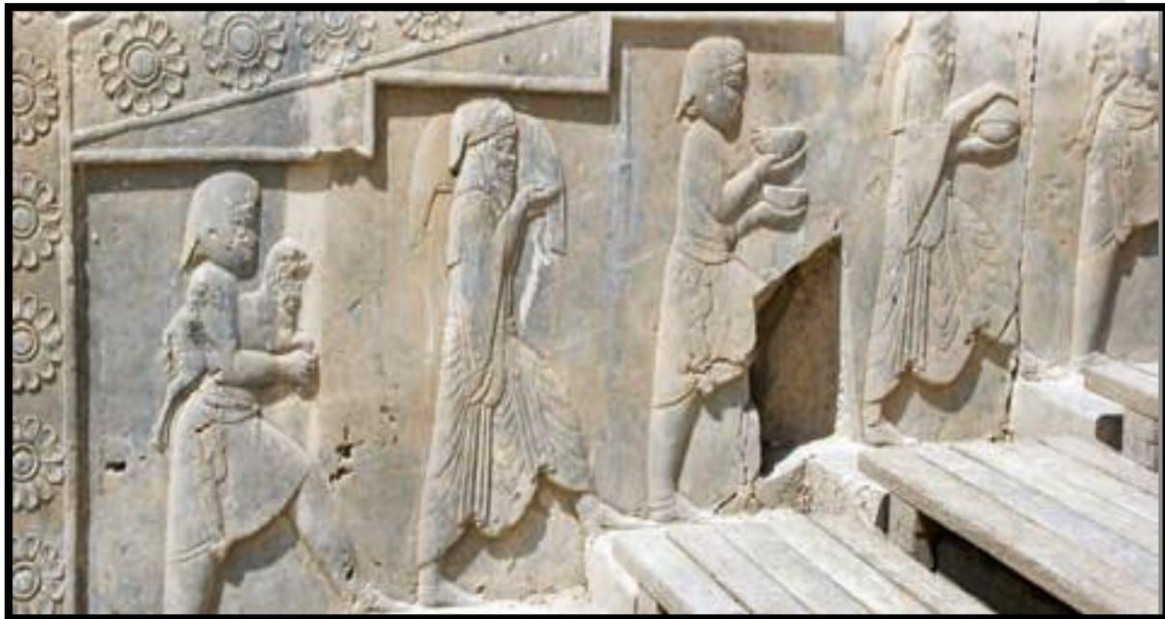
چجوری؟! اینجوری

سوالات فصل ۱۱

اوضاع اجتماعی-اقتصادی ایران باستان

مطالعات اجتماعی پایه هفتم

طراح: هزارشفیعی

درس ۲۱: اوضاع اجتماعی ایران باستان

سؤالات تشریحی :

۱) در ایران باستان خانواده چه جایگاهی داشت؟ و پدر چه نقشی در خانواده داشت؟

خانواده، هسته اولیه جامعه را تشکیل می داد. ازدواج در نزد ایرانیان یک تکلیف دینی و پیمان مقدس بود. به همین دلیل اگر کسی عمداً از ازدواج سرباز می زد، گناهکار شمرده می شد. همچنین مردان زمانی می توانستند مقام و منصبی بگیرند که همسر داشته باشند. در خانواده ایران باستان، پدر به عنوان سرپرست خانواده نقش مهمی داشت و اجرای مراسم مذهبی و حفظ امنیت خانواده بر عهده او بود.

۲) در ایران باستان افراد معمولاً با چه کسانی ازدواج می کردند؟

ازدواج معمولاً خویشتاوندی و درون گروهی بود؛ یعنی اغلب سعی می کردند با افرادی از دودمان خود ازدواج کنند تا با آنها هم خون باشند و خصوصیات آن دودمان را حفظ کنند.

۳) آیا برای ایرانیان باستان جنسیت فرزند اهمیت داشت؟

ایرانیان باستان برای اولاد پسر ارزش خاصی قائل بودند و این موضوع به خصوص برای شاهان و درباریان که سلطنت موروثی داشتند، اهمیت زیادی داشت.

۴) آیا در ایران باستان چند همسری وجود داشت؟

در آن دوره چند همسری نیز وجود داشت و افراد توانگر و ثروتمند چند زن داشتند.

۵) در ایران باستان خانواده ها مواد مورد نیاز خود را چگونه تأمین می کردند؟

بیشتر مواد مورد نیاز خود چون خوراک و پوشاک و ابزار را خودشان در خانه تولید و نیازهای خود را تأمین می کردند. زنان در کنار مردان به نخ ریزی، پارچه بافی، قالی بافی و مشارکت در کشاورزی می پرداختند.

۶) در ایران باستان خانواده ها معمولاً چه چیزهایی را به فرزندان خود آموزش می دادند؟

خانواده ها همچنین مرکز تربیت و آموزش بودند و اصول و ارزش های اخلاقی چون راستگویی، امانت داری، میهن دوستی و وفای به عهد و پیمان را به اعضای خانواده خود می آموختند. پدران شغل خود را به پسران یاد می دادند همچنان که مادران به عنوان کدبانوی خانواده، رسوم خانه داری را به دختران آموزش می دادند.

۷) در دوره ایران باستان بیشتر مردم ایران در روستاها زندگی می کردند یا در شهرها؟ وجه شغلی داشتند؟

دردوره ایران باستان، اغلب مردم در روستاها زندگی می کردند و کشاورزان بیشترین جمعیت آن زمان را تشکیل می دادند .

۸) تا قبل از سلسله ساسانیان شهرها محل زندگی چه کسانی بود؟

بیشتر محل زندگی شاهان و مأموران حکومت بود.

۹) از چه دوره ای تعداد شهرها زیاد شدند و جمعیت شهرنشین افزایش یافت ؟

از دوره ساسانیان

۱۰) در دوره ساسانیان چه کسانی علاوه بر شاه در شهرها زندگی می کردند؟

در این شهرها علاوه بر مأموران حکومتی، صنعتگران، بازرگانان و پیشه وران نیز زندگی می کردند.

۱۱) از چه زمانی شغل های مختلف بوجود آمد؟

پس از یکجانشینی تقسیم کار اجتماعی پدید آمد و افراد در گروه های مختلف شغلی دسته بندی شده بودند.

۱۲) اختلافات طبقاتی چگونه در جامعه بوجود آمد ؟ و در چه دوره ای به اوج رسید؟

با تشکیل امپراتوری های بزرگ و تمرکز قدرت و ثروت در دست شاهان و شاهزادگان و سایر مقام های حکومتی به تدریج اختلاف طبقاتی در جامعه به وجود آمد و طبقات اجتماعی امتیازات و حقوق متفاوتی به دست آوردند . اختلافات طبقاتی در دوره ساسانیان به اوج رسید.

۱۳) در دوره ساسانیان مردم به چند طبقه تقسیم شده بودند؟

۱) اشراف و بزرگان: شاه و شاهزادگان، روحانیون زرتشتی (موبدان)، فرماندهان نظامی و دبیران

۲) عامه مردم: پیشه وران، بازرگانان و کشاورزان و دامداران

۱۴) در دوره ساسانیان اشراف و بزرگان از چه حقوق و امتیازاتی برخوردار بودند؟

اشراف و بزرگان از حقوق و امتیازات زیادی برخوردار بودند . آنها زمین ها و ثروت های فراوان داشتند اما از پرداختن مالیات سرانه معاف بودند . از حق تحصیل و آموزش برخوردار بودند و خود را صاحب جان و مال مردم می دانستند.

۱۵) کشاورزان در دوره ساسانی چه وضعیتی داشتند؟

کشاورزان با آنکه اکثریت جامعه را تشکیل می‌دادند و فعالیت اقتصادی مهم بر دوش آنها بود، از بسیاری از حقوق اجتماعی محروم بودند. آنها و فرزندانشان حق تحصیل نداشتند. بارسنگین مالیات بردوش آنها بود و در جنگ ها، سپاه پیاده نظام را تشکیل می‌دادند. اگر کسی از جنگ فرار می‌کرد به شدت مجازات می‌شد.

۱۶) در دوره ساسانی موبدان زرتشتی چه موقعیتی داشتند؟

در این دوره، موبدان زرتشتی که خود جزء طبقه بزرگان بودند از این اختلاف طبقاتی حمایت می‌کردند و در دستگاه حکومتی نفوذ زیادی داشتند.

۱۷) در دوره ساسانی جامعه طبقاتی چه ویژگی‌هایی داشت؟

در جامعه طبقاتی، رفتن از طبقه ای به طبقه دیگر بسیار سخت و تقریباً ناممکن بود. یعنی فرزند کشاورز می‌بایستی تا ابد کشاورز بماند. همچنان که اشراف زادگان همیشه در گروه اشراف می‌ماندند. افراد از طبقه محروم نمی‌توانستند با بزرگان ازدواج کنند. لباس و مسکن طبقات نیز متفاوت بود. در شهرهای پیشه‌وران و کشاورزان نمی‌توانستند در محله خاص بزرگان سکونت کنند و به ناچار در حومه شهرها ساکن می‌شدند. در دوره ساسانی طبقات مختلف حتی آتشکده‌های جداگانه‌ای داشتند. این وضع طبقاتی بر روابط، آداب و معاشرت مردم نیز تأثیر گذاشته بود.

۱۸) به گفته هرو دوت، ایرانیان دوره باستان چه ویژگی‌هایی داشتند؟

هرو دوت نوشته است: ایرانی ها وقتی در کوچه به هم می‌رسیدند روبوسی می‌کردند و اگر بایکدیگر تفاوت طبقاتی داشتند افراد عامی می‌بایستی در برابر اشراف و بزرگان زانو می‌زدند.

۱۹) زندگی پادشاهان و شاهزادگان در دوره ایران باستان چگونه بود؟ مثال بزنید.

در دوره ایران باستان، شاهان و شاهزادگان زندگی بسیار پر تجملی داشتند و در کاخ ها به خوشگذرانی می‌پرداختند. برای مثال خسرو پرویز تاجی داشت که مقدار زیادی طلای خالص در آن به کار برده شده بود و مروارید های آن به اندازه تخم گنجشک بودند. در آن دوره، تاج سنگین را از سقف آویزان می‌کردند و شاه زیر آن می‌نشست. خسرو پرویز شطرنجی داشت که مهره‌های آن از یاقوت و زمرد بودند و بر تختی می‌نشست که از عاج فیل درست شده بود و نرده‌های آن از طلا و نقره بود.

سؤالات چهار گزینه‌ای :

(۱) کدام یک از موارد زیر از طبقه‌ی بزرگان نبودند ؟

- الف) فرماندهان نظامی ☐ ب) دبیران ☐ ج) بازرگانان ☒ د) موبدان ☐

(۲) در کدام دوره‌ی تاریخی اختلافات طبقاتی به اوج خود رسید ؟

- الف) هخامنشیان ☐ ب) ساسانیان ☒ ج) اشکانیان ☐ د) سلوکیان ☐

(۳) در کدام دوره‌ی ایران باستان شهرسازی رونق زیادی گرفت ؟

- الف) ساسانیان ☒ ب) مادها ☐ ج) هخامنشیان ☐ د) سلوکیان ☐

(۴) در دوره‌ی ساسانی کدام یک از اشراف، بیشتر از اختلاف طبقاتی حمایت می‌کردند ؟

- الف) فرماندهان نظامی ☐ ب) شاهان ☐ ج) دبیران ☐ د) موبدان ☒

سؤالات جای خالی :

(۱) در ایران باستان، هسته‌ی اولیه‌ی جامعه‌ی را تشکیل می‌داد.

خانواده

(۲) در دوره‌ی ایران باستان، بیشترین جمعیت آن زمان را تشکیل می‌دادند.

کشاورزان

سؤالات صحیح - غلط :

(۱) در ایران باستان ازدواج معمولاً خویشاوندی و درون گروهی بود؛ ☒ صحیح ☐ غلط

(۲) در جامعه‌ی طبقاتی بارسنگین مالیات بردوش طبقه‌ی اشراف بود. ☐ صحیح ☒ غلط

درس ۲۲: اوضاع اقتصادی در ایران باستان

سوالات تشریحی:

(۱) به گفته پژوهشگران در کدام سرزمین برای اولین بار کشاورزی و دامپروری آغاز شده است؟

قَلات ایران از نخستین سرزمین هایی بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمینهای دیگر برده شده است.

(۲) در ایران باستان کشاورزی چه جایگاهی داشت؟

کشاورزی مهمترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود. در اوستا و کتیبه های آن دوره، عبارت هایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می شود. فعالیت های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می شد. در دوره هخامنشیان، یونانی ها به تلاش های شاهان پارس، برای تشویق کشاورزی حسرت می خوردند.

(۳) در ایران باستان چه محصولاتی بیشتر کشت می شد؟ و کشاورزان در کنار کشاورزی چه کار دیگری انجام میدادند؟

گندم و جو مهم ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود. کشت پنبه در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه های پنبه ریزی توسعه یافت و پارچه های پنبه ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود. کشاورزان ایرانی علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام نیز می پرداختند.

(۴) ایرانیان باستان در کدام صنعت ها فعالیت داشتند؟

تهیه پارچه های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و تهیه شالهای پشمی و حریر در کارگاه های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت. ایرانیان در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه گری نیز پیشرفت کرده بودند. در دوره ساسانی، ارباب های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی، مشهور بوده است. ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.

(۵) چه عواملی سبب رونق تجارت در دوره ایران باستان شد؟

در آن زمان امنیت در راه ها برقرار و کاروانسراهایی در فاصله های معین بنا گردیدند. در نتیجه این اقدامات، تجارت بیش از پیش رونق گرفت.

۶) جاده ابریشم کدام سرزمین‌ها را به هم وصل می‌کرد؟ و چرا به آن جاده ابریشم می‌گفتند؟

جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می‌کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می‌کرد. در آن زمان ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از چین به ایران و سرزمین‌های دیگر صادر می‌شد.

۷) حکومت‌های ایران باستان به خصوص سانیان از موقعیت ویژه ارتباطی ایران بین شرق و غرب چه استفاده‌ای می‌کردند؟

حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می‌شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

۸) صادرات ایران در دوره باستان چه بود؟

سنگهای قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی

۹) آیا در ایران باستان دریانوردی و تجارت دریایی وجود داشت؟

ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند. در دوران ساسانی، تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس، لنگرگاه کشتی‌هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می‌کردند.

۱۰) تا قبل از ضرب سکه، افراد کالاهای خود را چگونه می‌فروختند و ضرب سکه چه تأثیری بر تجارت گذاشت؟

تا قبل از رواج سکه، معمولاً ده‌نشینان، مازاد محصولات خود را به شهر می‌آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می‌کردند. با ضرب سکه، تجارت رونق بسیار پیدا کرد؛ به طوری که بازرگانان با داشتن پول می‌توانستند کالاهایی خریداری کنند و آن‌ها را به قیمت بیشتر بفروشند.

۱۱) چه کسانی اجازه ضرب سکه‌های زرین (طلا)، سکه‌های سیمین (نقره) و سکه‌های مسین (مس) را داشتند؟

سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد. حاکمان ایالت‌ها می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا مسین (مس) ضرب کنند.

۱۲) منبع اصلی درآمد حکومت‌ها در ایران باستان چه بود؟

در ایران باستان، مالیات منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می‌شد.

۱۳) میزان مالیاتی که از مردم دریافت می شد چگونه بود؟

بیشترین حجم مالیات را کشاورزان پرداخت می کردند. دامداران به نسبت تعداد دام هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می کردند، مالیات می دادند. علاوه بر اینها، نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه مردم وصول می شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند.

۱۴) چه زمانی بزرگان و عامه مردم هدایای خود را به پادشاه می دادند؟

جشن‌ها و مراسم به تخت نشستن شاهان

۱۵) مالیات دریافتی از مردم چه زمانی افزایش و در چه مواقعی کاهش می یافت؟

مأموران مالیاتی معمولاً نسبت به مردم سخت‌گیری و ستم می کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود، طلب می نمودند. گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می دادند. البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، بخشش‌هایی صورت می گرفت.

۱۶) درآمدهای حکومت در چه مواردی هزینه می شد؟

بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می شد. قسمت دیگری از آن، به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می رسید. حکومت‌ها همچنین بخشی از درآمدها را برای امورهای مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و همچنین احوال، نگهداری و تعمیر آتش‌کده‌ها، کاروانسراها، قنات، سد‌ها و ... خرج می کردند.

سوالات چهار گزینه‌ای :

(۱) مهم‌ترین پیشه و وسیله‌ی معیشت در ایران باستان چه بود ؟

- الف) تجارت ☐ ب) دامداری ☐ ج) کشاورزی ☒ د) بازرگانی ☐

(۲) سکه‌ی دریک یا زیریک به فرمان کدام پادشاه هخامنشی ضرب شد ؟

- الف) داریوش اول ☒ ب) اردشیر دوم ☐ ج) خشایار شاه ☐ د) کوروش ☐

(۳) در کدام دوره از ایران باستان، تجارت دریایی رونق گرفت ؟

- الف) هخامنشی ☐ ب) ساسانیان ☒ ج) اشکانیان ☐ د) مادها ☐

(۴) در دوره هخامنشی، کدام یک از دولتهای زیر از تلاش شاهان پارس، برای تشویق به کشاورزی حسرت می خوردند ؟

- الف) مصر ☐ ب) هند ☐ ج) یونان ☒ د) روم ☐

سوالات جای خالی :

(۱) مهم‌ترین محصولات زراعی ایرانیان باستان بود.

گندم جو

(۲) جاده‌شاهی به فرمان ساخته شد.

داریوش اول هخامنشی

سوالات صحیح - غلط :

(۱) سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام حاکمان ایالت‌ها ضرب می شد. ☐ صحیح ☒ غلط

(۲) در دوره ساسانی، اربابه‌های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی، مشهور بوده است. ☒ صحیح ☐ غلط

نوین گام

مرجع آموزش ابتدایی، دبیرستان و کنکور

کنکور

دبیرستان

ابتدایی

ما توی این مسیر هواتون رو داریم

چجوری؟! اینجوری

